

Honorata Miklaszewska

Pracownia Fotograficzna

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 24, 357-369

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HONORATA MIKLASZEWSKA

PRACOWNIA FOTOGRAFICZNA

Szymon Tadeusz Włoszek tworząc w 1908 roku Muzeum Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego do współpracy dobrał sobie zespół ludzi o różnych zainteresowaniach m.in. archeologią, geologią, historią i fotografią. Pod względem organizacyjnym oddział PTK dzielił się na sekcje.

W roku 1913 powołano sekcję fotograficzną. Wśród tych osób był m.in. Władysław Koterski, zajmujący się amatorsko pracami konserwatorskimi i fotografią. Wraz ze Zdzisławem Lenartowiczem w 1913 wydali „Pamiętnik Fizyograficzny”, w którym zamieszczono fotokopie ceramiki złockiej¹. W 1915 roku działalność fotograficzna muzeum zostaje przerwana z powodu wzięcia do niewoli niemieckiej Władysława Koterskiego-Spalski². W 1916 r. wraca Koterski-Spalski i uruchamia wraz z Lenartowiczem pracownię fotograficzną. W tym czasie muzeum wzbogaciło się o kilka tysięcy błon fotograficznych 6x9 cm zostawionych przez profesora praskiego uniwersytetu płk. Hofrichtera³. W roku 1925 tenże profesor zwrócił się do PTK o zwrot pozostawionego depozytu.

W 1928 roku muzeum otrzymało dar, w którym znalazły się klisze o wymiarach 18x24 cm i 13x18 cm. Podarował je Jan Łęski, właściciel drukarni w Kielcach.

Po śmierci Szymona Włoszka kustoszem muzeum został Sylwester Kowalczewski. Dzięki jego staraniom w pomieszczeniu oficyny przylegającej do muzeum na ul. Leonarda Władysław Koterski-Spalski urządził pracownię fotograficzną. Przez parę kolejnych lat w kieleckim Oddziale PTK dominuje praca nad groma-

¹ Ceramika przedhistoryczna ze Złotej w pow. Sandomierskim „Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego” (dalej Rocznik MŚ) t. 1, 1963, s. 29 i 30

² W 1915 Władysław Koterski trafia do niewoli niemieckiej koło Hannoveru Rocznik MŚ t. 1, 1963, s. 33

³ płk. Hofrichter komendant kieleckiego c. i k. K. Stelle – (wojskowa defensywa: odpowiednik II Oddziału w międzywojennym Wojsku Polskim). Rocznik MŚ, t. 1, 1963, s. 33 i 34

dzeniem zbiorów i ich fotografowaniem. Od 3 do 17 grudnia 1933 r. zorganizowano w pomieszczeniach muzeum pierwszą Ogólnopolską Wystawę Fotograficzną⁴.

W 1937 r. w salach muzeum zorganizowano wystawę czasową fotografii Marii Kietlińskiej⁵.

Z czasów II wojny światowej nie ma danych o działalności sekcji fotograficznej. Wiadomo tylko, że Władysław Koterski-Spalski brał udział w pracach podziemnych organizacji niepodległościowych⁶, a w muzeum pracowały dwie osoby: Edmund Massalski – prezes oddziału PTK i Sylwester Kowalczewski – kustosz.

W 1953 r. Władysław Koterski-Spalski (w 1916 r. wstąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej, w której zajmował się szkoleniem kadry dowódczej, przyjął wówczas pseudonim „Spalski”, którego używał do końca życia) zostaje etatowym pracownikiem Muzeum Świętokrzyskiego. Z okresu jego działalności pochodzą negatywy szklane dokumentujące pierwsze pozyskiwane przez muzeum PTK eksponaty, znaleziska archeologiczne, fotografie architektury Kielc i okolic. Fotografie te ilustrują wygląd miasta, codzienność mieszkańców, wydarzenia polityczne i kulturalne oraz krajobraz historyczny Kielecczyny. Do dziś w archiwum pracowni znajduje się 670 negatywów szklanych o wymiarach 15x21 cm i 10x15 cm jego autorstwa.

Kontynuacją gromadzenia starych fotografii było kupienie w 1976 r. dużych zbiorów materiałów fotograficznych od Wandy Rachalewskiej i Jana Kłodawskiego, członków Sekcji Fotograficznej Kieleckiego Oddziału PTK w latach 30. XX wieku.

Grupą tematyczną gromadzoną w muzealnym archiwum są fotografie związane z Kielcami i Kielecczyną. Bogaty zbiór zdjęć dotyczy szkolnictwa i instytucji publicznych działających w mieście. Zdjęcia trafiły do Działu Historii i są cenną częścią gromadzonych tam zabytków.

Oprócz fotografii pozytywowych w Dziale Historii Muzeum Narodowego w Kielcach przechowywane są negatywy. Pierwsze uzyskano od Wandy Rachalewskiej w 1977 r. Znalazły się tutaj m.in. bromożelatynowe płyty szklane.

Najcenniejszy zespół stanowi cykl 356 negatywów szklanych i błonowych małobrazkowych (krajobraz i zabytki Kielecczyny) wykonanych w latach 1912-1936 przez fotografa Henryka Poddębskiego. Jego klisze szklane znajdują się także w Dziale Przyrody.

Po przejściu W. Koterskiego-Spalskiego na emeryturę w 1962 r. jego obowiązki przejął Lech Muszytowski. W lutym 1963 r. z kredytów specjalnych Wydziału Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach przeznaczonych dla Muzeum Świętokrzyskiego Pracownia Fotograficzna otrzymała kompletne wyposażenie w sprzęt fotograficzny. Dzięki nowoczesnemu wyposażeniu (oprócz zdjęć z badań wykopaliskowych i dokumentacji zbiorów) można było wykonywać specjalistyczne zdjęcia z zakresu konserwacji dzieł sztuki.

W 1964 r. etat fotografa muzealnego otrzymuje Henryk Pieczul. Najbardziej fascynowała go fotografia dokumentalno-naukowa, krajobrazowa oraz architektura. Jako artysta zadebiutował na III Biennale Krajobrazu Polskiego w Kielcach. Swoje prace eksponował na wystawach krajowych (40 wystaw) i międzynarodowych (10 wystaw) uzyskując szereg nagród, dyplomów i wyróżnień. Swoje fotogra-

⁴ Rocznik MŚ t. 1, 1963, s. 39

⁵ A. Massalski *Polskie Towarzystwo Krajoznawcze na Kielecczyźnie* Kraków 1963 s. 42

⁶ A. Massalski op.cit., s. 42

ficzne pasje wykorzystywał m.in. do dokumentacji zbiorów, utrwalania badań wykopaliskowych, które potem reprodukował i przedstawiał na wystawach oraz publikował w katalogach wystawienniczych.

W 1965 r. Henryk Pieczul zaczął prowadzić doświadczenia nad udoskonaleniem barwnych przeźroczy w sztucznym świetle. Rezultatem tych poszukiwań było wydanie, nakładem MNKi, w 1991 roku 18 barwnych pocztówek. Ukazanie się tej serii (pałacowa galeria malarstwa polskiego) było swego rodzaju wydarzeniem, bowiem po raz pierwszy w taki sposób upowszechniona została niewielka, lecz ważna część naszych zbiorów. Poza tym Henryk Pieczul dokumentował badania archeologiczne w Tumlinie oraz etnograficzne na terenie Puszczy Kozienickiej. W czasie objazdów naukowych zabytków Dolnego Śląska, Wielkopolski i Kujaw wykonał przeźrocza barwne i cz.-białe potrzebne do pracy oświatowej.

W 1967 r. do pracowni został przyjęty Tomasz Kurowski, który wraz z innymi pracownikami działów merytorycznych rozpoczął porządkowanie archiwum. Jego praca polegała na nadaniu numerów negatywów na koperty z kliszami, karty katalogowe i fiszki, poza tym każdy obiekt był wpisywany do księgi inwentarzowej. T. Kurowski pracował w muzeum dwa lata.

W 1968 r. Muzeum Świętokrzyskie obchodziło 60. rocznicę założenia placówki. Z tej okazji urządzono wiele wystaw stałych i czasowych, a pracownia fotograficzna wykonywała szereg zdjęć do tych wystaw. Oprócz wspomnianych zadań wystawienniczych robiono też zdjęcia do wydawnictw muzealnych: katalogów, przewodników oraz kolorowe przeźrocza dla potrzeb działu oświatowego.

Bodźcem mobilizującym fotografików do lepszej pracy był pozytywny stosunek dyrekcji muzeum, która inwestowała w sprzęt pracowni. Kupiono wówczas elektryczną suszarkę bębnową do pozytywów, suszarkę do filmów, obiektywy i teleobiektywy, światłomierz marki Weston-Master II, komplet reflektorów oraz dwa aparaty fotograficzne Exakta-Varex i P-six TL.

W 1970, zatrudniony zostaje Zbigniew Stefański, którego zadaniem jest pomoc przy wykonywaniu pozytywów do kart katalogowych i prowadzenie archiwum negatywów.

Poza realizacją zamówień działów dotyczących zdjęć do kart katalogowych fotograficy nadal obsługują badania etnograficzne i archeologiczne. Poszerza się także zbiór negatywów zinwentaryzowanych – 5670 numerów wpisanych do księgi.

Wykonano także zdjęcia do katalogu *Zbiory malarstwa polskiego Muzeum Świętokrzyskiego* oraz przewodnika po stałej wystawie etnograficznej. W tym też roku wydano katalog *Z dziejów rzemiosła na Kielecczyźnie*.

Wiosną 1974 r. z pracy odchodzi Stefański, a na jego miejsce, 1 listopada, z Pracowni Konserwatorskiej do Fotograficznej przechodzi laborantka Honorata Miklaszewska, absolwentka Liceum Technik Plastycznych. Oprócz powierzonych jej prac w ciemni przy wykonywaniu pozytywów, prowadzi archiwum negatywów.

W 1976 r. pracownia fotograficzna otrzymała trzy dodatkowe pomieszczenia o powierzchni 60 m² na drugim piętrze budynku przy ul. Orlej.

W 1983 r. rozpoczęła się akcja fotografowania wszystkich zbiorów, które dotychczas były wpisywane do Ksiąg Inwentarzowych. Do pracowni trafia Jarosław Wnuczyński, któremu powierza się fotografowanie zbiorów.

Napływające do muzeum eksponaty dokumentowane są na bieżąco – wszystkie nabytki posiadały negatyw i dwie odbitki 6x9 cm na karty katalogowe. Odejście Wnuczyńskiego w 1987 uszczupliło możliwości pracowni. Mimo to wykonano 1877

negatywów cz.-białych i 4488 pozytywów, których nieco ponad połowę przypadają na dokumentację zbiorów, pozostałe służyły potrzebom wystawienniczym i wydawniczym. Na bieżąco były również wykonywane zdjęcia dla Pracowni Konserwacji Dziel Sztuki oraz dokumentacja wystaw i imprez muzealnych.

Nadal przybywały duże ilości zleceń fotografowania obiektów muzealnych zlecanych przez działy merytoryczne. Ponieważ pracownia nie była w stanie zrealizować tej ilości odbitek i zdjęć ówczesny dyrektor zlecił fotografowanie eksponatów Bohdanowi Sowilskiemu, fotografikowi z Warszawy, Januszowi Buczkowskiemu i Janowi Spałwanowi z Kielc.

Do archiwum spłynęła ogromna liczba opisanych przez działy negatywów sprawiając, że w 1985 r. archiwum negatywów liczyło już 17 850 pozycji opisanych kart katalogowych i fiszek.

15 lutego 1989 r. na etat laboranta została zatrudniona Katarzyna Orlik przeniesiona służbowo z sekretariatu muzeum. Natomiast w kwietniu tego roku odszedł z pracy Henryk Pieczul, a na jego miejsce przychodzi 15 września 1989 r. Paweł Suchanek. Kierownictwo pracowni obejmuje Honorata Miklaszewska.

Przed zespołem stanęły zadania wykonania m.in. fotogramów do otwartego 5 grudnia 1989 r. Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego, zdjęcia do kolejnego wydania Rocznika MNKi i innych wydawnictw. Nadal prowadzona jest dokumentacja fotograficzna zbiorów i prac konserwatorskich.

Mimo prowadzonych remontów (listopad 1991 r. styczeń 1992 r. – wymiana ogrzewania i malowanie) i przy uszczuplonym składzie (Katarzyna Orlik rezygnuje z pracy w muzeum) pracownia wykonała 1936 negatywów i 4534 odbitek, 3658 tzw. wglądówek do kart katalogowych oraz 248 zdjęć do katalogów i do Rocznika. Wszystkie fotografie wykonano w formacie 13x18 cm. Ponadto pracownia zrobiła 100 pozytywów 30x40 cm i 21 fotosów 40x50 cm na wystawę przyrodniczą *Szata roślinna Gór Świętokrzyskich w fotografii E. Massalskiego i R. Kobendzy* oraz 109 pozytywów różnych formatów w sepii na wystawę stałą do Muzeum Stefana Żeromskiego.

Rok 1993 był dla pracowni fotograficznej równie pracowity co poprzedni. Honorata Miklaszewska i Paweł Suchanek z okazji 85-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach wykonali 71 fotogramów formatu 50x60 cm na wystawę *Pokolenie nadziei...* Wystawie towarzyszył katalog zamieszczający 280 fotografii eksponatów ze zbiorów muzealnych, przybliżających jego mieszkańców i atmosferę miasta.

Dużym wyzwaniem w 1994 r. była dokumentacja fotograficzna stropu w Izbie Stołowej górnej pałacu, pokrytego bogatą polichromią z 40 scenami alegorycznymi. Wykonał ją Paweł Suchanek, ponadto sfotografował zdjęcia 50x60 cm na wystawę *Pradzieje Regionu Świętokrzyskiego* oraz zdjęcia do przewodnika po muzeum Stefana Żeromskiego i katalogu *Broń myśliwska ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego*.

Przełomem w funkcjonowaniu pracowni był rok 1995. Kupiono małoobrazkową lustrzankę NICON F 70 do wykonywania negatywów kolorowych. Oprócz kolorowych zdjęć z wystaw prowadzono dokumentację zbiorów w kolorze – głównie do katalogów i slajdów na potrzeby m.in. Działu Naukowo-Oświatowego. Systematycznie też archiwizowano negatywy, karty katalogowe i fiszki, na których nanoszone były zmiany numerów inwentarzowych działów.

W 1996 r. dzięki staraniom dyrektorów Muzeum Narodowego w Kielcach – Alojzego Obornego i Ryszarda de Latour z dotacji Urzędu Wojewódzkiego został kupiony wysokiej klasy sprzęt fotograficzny za 37 000 zł. Ponadto

pracownia otrzymała profesjonalny szeroko-obrazkowy aparat fotograficzny MAMIYA RZ 67 wraz z całym wyposażeniem, zestaw oświetleniowy studyjny składający się z dwu lamp halogenowych ze statywami i parasolkami odbłaskowymi. Kupiony został również przydatny w pracowni stolik do reprodukcji z oświetleniem. Dzięki temu poprawiła się jakość wykonywanych zdjęć, zarówno cz.-białych jak i kolorowych. W tym też czasie reprodukowano zdjęcia do podręcznika *Z pradziejów Regionu Świętokrzyskiego*, fotografii krajobrazowej z lat 1913-1939 oraz zdjęcia barwne do katalogu malarstwa Stefana Żechowskiego. Z prac bieżących prowadzono dokumentację zbiorów i kolejnych etapów prac konserwatorskich.

W 1997 r. prowadzone były prace w terenie. Wykonywane były fotografie eksponatów u właścicieli do wystawy *Skarby Diecezji Kieleckiej* oraz zdjęcia przyrodnicze w miejscowościach: Skorocice, Umianowice, Zelejowa i Białe Ługi k. Korzecka. Zakończono również prace nad fotografiami do katalogu broni ze zbiorów własnych autorstwa Ryszarda de Latour. W sumie Paweł Suchanek i Henryk Pieczul wykonali 152 fotografie.

Obchodom 90. rocznicy Muzeum Narodowego w Kielcach towarzyszyły liczne wydarzenia, które dokumentowali pracownicy pracowni fotograficznej. Zakończono wówczas prace nad zdjęciami do katalogów *Skarby Diecezji Kieleckiej* i do wystawy *Malarstwo współczesne*. W sumie wykonano 610 pozytywów 13x18 cm i 270 diapozytywów barwnych.

W 1999 r. dla wydawnictwa MNKi zrobiono 159 slajdów 266 pozytywów cz.-białych formatu 13x18 cm i 1183 pozytywów na karty katalogowe działów merytorycznych i do archiwum negatywów, 926 negatywów cz.-białych i 424 negatywów kolorowych.

W następnym roku wykonano fotogramy 40x50 cm i 30x40 cm dla działu przyrody na wystawę o Janie Czarnockim oraz zdjęcia na wystawę malarstwa Henryka Czarneckiego. Rozpoczęto także pracę nad zdjęciami do katalogu Józefa Deskura. *Fantazji tysiąc i jedna*.

Rok 2001 to kontynuacja zdjęć do katalogów malarstwa Czarneckiego, katalogu i wystawy Deskura oraz dokumentacja zbiorów i imprez muzealnych.

W 2002 r. na uwagę zasługują zdjęcia do katalogu *Szkoło europejskie XVII-XX*, do którego wykonano przeszło 240 negatywów cz.-białych i 366 pozytywów 13x18 cm. W tym też roku zorganizowano wystawę *Malarstwo Mariana Czapli*, do którego Paweł Suchanek zrobił 106 diapozytywów barwnych i 23 fotografie kolorowe.

Z okazji jubileuszu 95-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach większość prac związana była z tymi obchodami. Wykonana została pełna dokumentacja uroczystości odbywających się w pałacu i w teatrze Kieleckiego Centrum Kultury. Kontynuacją prac rozpoczętych w roku 2002 było wykonanie kompletu 248 pozytywów 13x18 cm z wystawy *Szkoło Europejskie XVI-XX w.* eksponowanej w Muzeum Huty Szkła Gernheim w Niemczech i w Muzeum Narodowym w Kielcach, 480 stykówek z negatywów szklanych z Działu Historii i Działu Przyrody oraz zdjęcia punczownicze do katalogu srebra Krzysztofa Myślińskiego.

W trzecim kwartale 2004 r. pracownia otrzymała fundusze na kupno aparatu cyfrowego NICON, kupiono także komputer, niezbędny do wgrzywania i archiwizowania zdjęć cyfrowych.

Dzięki takiemu wyposażeniu można było na bieżąco kontrolować na monitorze komputera wykonane zdjęcia z kolekcji Ryszarda Janiaka, wykorzystane do katalogu broni.

Paweł Suchanek wykonał też 257 diapozytywów barwnych do katalogu Adama Wolskiego i 225 diapozytywów m.in. z mienia podworskiego i pasów kontuszowych. Honorata Miklaszewska zrobiła 170 fotosów w sepia i 30 zdjęć kolorowych formatu 30x40 cm do wystawy *W dawnych Kielcach*. Zdjęcia te, jak również 200 innych pozytywów formatu 13x8 cm przekazano do Działu Wydawnictw, bo w tam tam przygotowywano album *Sentymentalne Kielce*.

1 września 2005 r. została zatrudniona Dagmara Głodowicz-Mazurek. W zakresie jej obowiązków jest prowadzenie istniejącego przy pracowni archiwum. Od 1 listopada rozpoczęto generalny remont pracowni fotograficznej i konserwatorskiej. Została wymieniona instalacja elektryczna, wodno-kanalizacyjna. Wymieniono okna, podłogę pokryto nową wykładziną i pomalowano ściany. Kupiono także trzystanowiskowe biurko pod komputery. Odnowiono toaletę. Prace remontowe trwały do końca stycznia 2006 roku. Mimo dużych trudności remontowych nadal fotografowano kolekcję Ryszarda Janiaka – pomieszczenie udostępnił Dział Rzemiosła. Fotografowano też obiekty architektoniczne i krajobrazowe do wystawy *W dawnych Kielcach*. W tym też roku obsłużono ok. 50 imprez muzealnych: otwarcie wystaw i ich dokumentacja, spotkania, prelekcje i koncerty. Zrealizowano także zamówienia działów merytorycznych na fotografie dokumentujące zbiory, zdjęcia do wydawnictw i fotogramy w sepia na wystawy *Gwiazdozbiór czyli Sienkiewicz a środowiska artystyczne*.

Rok 2007 był rokiem ważnym, poprzedzającym jubileusz 100-lecia Muzeum Narodowego. Przed pracownikami pracowni fotograficznej postawiono zadanie wykonania zdjęć do katalogu *Donatorzy Muzeum Narodowego w Kielcach* i do katalogu *Najcenniejsze zabytki Muzeum Narodowego w Kielcach*.

Efektom pracy ludzi zatrudnionych w Pracowni Fotograficznej w latach 1953-2008 było wykonanie: 46 700 negatywów cz.-białych, 8583 negatywów kolorowych, 4415 diapozytywów barwnych, setki tysięcy pozytywów cz.-białych i 16 840 zdjęć cyfrowych.

Dużym obciążeniem dla Pracowni było fotografowanie zabytków z kolekcji Ryszarda Janiaka (1178 eksponatów), oraz ceramiki z darów państwa Łosiów (437) oraz kolekcji Grażyny i Wiesława Stachurskich (567). Oprócz zdjęć eksponatów wykonywane były także puncce na srebrach oraz dekoracji.

Na uwagę zasługują także wystawy fotograficzne zorganizowane w Muzeum Narodowym.

Dziedziną, która stosunkowo rzadko gościła w salach kieleckiego muzeum była fotografia, choć nie brakowało jej dobrych przykładów, jako elementów poszczególnych ekspozycji.

Wystawa Krajobraz Polski w fotografii prace III Biennale Krajobrazu Polskiego zorganizowana pod patronatem Ministerstwa Kultury i Sztuki przez Świętokrzyskie Towarzystwo Fotograficzne przy współdziałaniu Muzeum Świętokrzyskiego została otwarta 16 grudnia 1972 r. Pokazane prace nawiązywały do dawnych tradycji „bułhakowskich” oraz przeobrażeń krajobrazowych, a w szczególności ochrony środowiska. Na wystawie pokazano 176 fotogramów z całej Polski. Ekspozycja stała się przeglądem różnorodnych technik i ujęć tematycznych, wśród których obok tradycyjnych motywów przyrodniczych nie zabrakło miejsca dla wtopionych w pejzaż zabytków i współczesnych elementów wielkiego przemysłu. Nagrodę Ministerstwa Kultury i Sztuki otrzymał Leszek Pękala z Gdańska-Oliwy.

Wśród fotografików kieleckich swoje prace wystawił także Henryk Pieczul, autor wystawy otwartej 18 stycznia 1974 r. zatytułowanej *Zabytki woj. kieleckiego w fotografii Henryka Pieczula*. Zaprezentowane w małej sali przy Rynku (32 fotogramy) 50x60 cm stanowiły ekspozycję dość niezwykłą i nową w działalności kieleckiego muzeum. Wielka różnorodność tematyczna prac wymagała dużego kunsztu fotograficznego. Z całokształtu jego 10-letniej pracy w muzeum wyrażającej się dziesiątkami tysięcy negatywów autor wybrał i pokazał wiele przykładów ilustrujących podany w tytule temat ujęty w dokumentalną, a także osobistą interpretację. Wystawa była wizytówką człowieka znanego dotychczas głównie ze zdjęć w publikacjach naukowych i popularnonaukowych. Tematem fotografii była: *Architektura / ujęcia nocne i dzienne/ rzeźba, malarstwo i rzemiosło artystyczne*. Wyniki pracy Henryka Pieczula pokazane na papierze fotograficznym dokumentowały nie tylko rozległą skalę możliwości technicznych, lecz znajomość naukowych walorów prezentowanych obiektów. Z pewnością przydatną dla autora okazała się praca w muzeum i styczność z obiektami podczas badań etnograficznych i archeologicznych, jak również praca polegająca na dokumentowaniu zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach.

Wystawę *Zabytki woj. kieleckiego...* zorganizowano pod patronatem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach, który przyznał Henrykowi Pieczulowi nagrodę specjalną za całokształt twórczości związanej z problematyką zabytków w województwie kieleckim.

11 stycznia 1977 r. w salach muzealnych przy Rynku została otwarta kolejna wystawa fotograficzna *Puszcza Jodłowa* w interpretacji Janusza Buczkowskiego, członka Związku Polskich Artystów Fotografików, który przez kilka lat ściśle współpracował z Muzeum Narodowym w Kielcach. Była to jego pierwsza indywidualna prezentacja, fotogramy układały się na dwóch płaszczyznach formalnych. Nieco większe kadry przedstawiające pejzaże lasów były pełne romantycznego nastroju – wrażliwość autora na piękno natury sprawiła, że fotosy w dwubarwnej tonacji, tchnęły melancholią, poezją mgieł i światła wędrujących pośród pni drzew. Na drugiej zaś płaszczyźnie autor sfotografował strukturę roślin, żywych komórek i układów geologicznych. Fotogramy Janusza Buczkowskiego zachwyciły zwiedzających kunsztem zdjęć pokazujących Puszcę Jodłową w takich formach, które rzadko dostrzegamy.

Kolejną ekspozycją było *V Biennale Krajobrazu Polskiego* otwartą 15 lutego 1978 r. Wystawę zorganizowano w ramach obchodów jubileuszowych 70-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach. Było to dużej rangi wydarzenie dla fotografików w kraju, tym bardziej, że tą imprezą czczono stulecie urodzin Jana Bułhaka, wybitnego fotografa i przywódcy ruchu fotograficznego w Polsce. Na *V Biennale* wystawiono 241 fotogramów 93 autorów, którzy reprezentowali 31 województw. Wystawione prace pokazano w dwóch grupach tematycznych – krajobraz i ochrona środowiska.

Ekspozycja na której mogliśmy zobaczyć piękno otaczającej nas przyrody z najciekawszych zakątków naszego regionu to otwarta 15 lipca 1997 r. wystawa *Krajobrazy Kielecczyny na dawnej fotografii 1912-1939 r.* Zorganizowało ją Muzeum Narodowe w Kielcach w pomieszczeniach Galerii Fotografii Związku Polskich Artystów Fotografików przy ul. Paderewskiego.

W Muzeum Narodowym w Kielcach pokazano 60 fotografii – pozytywów wielkoformatowych, głównie ze szklanych negatywów (9x14 cm do 13x18 cm) przechowywanych w zbiorach Działu Przyrody i Działu Historii MNKi. Autorami zdjęć byli

zasłużeni dla regionu świętokrzyskiego przyrodnicy i krajoznawcy: Jan Czarnocki i Roman Kobendza. Większość z tych zdjęć miały duże walory artystyczne i estetyczne, staranną kompozycję i doskonałe światłocienie. Lecz negatywy nie były pozbawione wad – zarysowania, braki emulsji, odciski palców. Taka jakość klisz wymagała dużej umiejętności ich opracowania i kopiowania. Paweł Suchanek doborem odpowiedniego papieru i umiejętnością retuszu sprawił, że tak wykonane pozytywy oprowiane w antyramy prezentowały się doskonale. Do wystawy został opracowany i wydany katalog autorstwa Pawła Króla, do którego zdjęcia również wykonał P. Suchanek.

W 2005 r. od 22 lutego do 12 czerwca w salach pałacu biskupów krakowskich pokazano niecodzienną wystawę fotograficzną *W dawnych Kielcach*. Składało się na nią 170 cz.-białych reprodukcji zdjęć w formacie 30x40 cm z negatywów szklanych 13x18 cm i 9x14 cm. Ta zapomniana nieco już technika wykonywania pozytywów i jakość bromożelatynowych płyt szklanych stanowiła szczególną trudność przy wykonywaniu pozytywów w większym formacie. Wystawa stała się podróżą sentymentalną w przeszłość XIX i XX w., pozwalając zwiedzającym poznać te miejsca, które bezpowrotnie zniknęły z krajobrazu miasta.

Wśród zdjęć dostrzec można budowle już nieistniejące, jak np. cerkiew prawosławna, można było również obejrzeć pałac biskupi bez hełmów na wieżach – w czasach zaborów. Wystawa ukazywała codzienne życie mieszkańców m.in. spacerujących po parku, na ulicach miasta, na targu mieszczącym się niegdyś w Rynku. Fotografie przedstawiały też miejscowych notabli przy różnych okolicznościowych imprezach oraz postacie zasłużone dla miasta i regionu.

Ci, którzy pamiętali te przeobrażenia z dużym zainteresowaniem mogli wspominać lata młodości, swoje lub swoich przodków, dokonując porównań z teraźniejszością.

Ciekawym dopełnieniem tej ekspozycji stało się zamieszczenie 30 kolorowych zdjęć w formacie 24x30 cm. Fotogramy znajdujące się w sąsiedztwie zdjęć cz.-białych ukazywały te same miejsca, które wykonano niegdyś, tyle że po wielu latach. Inaczej wyglądała ulica Sienkiewicza, dworzec PKP i autobusowy, a przede wszystkim zmieniony ogólny widok Kielc. Dawało to możliwość porównań, przeobrażeń dokonanych na przestrzeni dziesiątków lat.

Wystawę chętnie oglądało nie tylko starsze pokolenie kielczan, ale również licznie odwiedzała ją młodzież, która miała możliwość poznania starych Kielc i żyjących tu ludzi.

Atrakcją wystawy były fotografie postaci strażaka i kolarza naturalnych wymiarów bez twarzy. Zwiedzający stając za atrapą postaci mogli zrobić sobie pamiątkowe zdjęcia.

Autorką pozytywów cz.-białych i kolorowych była Honorata Miklaszewska, zaś komisarzem wystawy dr Jan Główka kierujący Działem Historii.

Do wykonania zdjęć wykorzystano negatywy znanych kieleckich fotografików: Henryka Poddębskiego, Józefa Kłodawskiego, Jana Czarnockiego, Władysława Koterskiego-Spalskiego, Stanisława Rachalewskiego, Adama Badziana i innych.

Równocześnie z wystawą *W dawnych Kielcach* Dział Wydawnictw wydał album *Sentymentalne Kielce*, który stał się ciekawym wydarzeniem edytorским.

W albumie umieszczono 209 fotografii cz.-białych z negatywów pochodzących ze zbiorów MNKi. Reprodukcje wykonała Honorata Miklaszewska, zaś komentarem opatrzył Krzysztof Urbański.

**KATALOGI, DO KTÓRYCH ZDJĘCIA WYKONALI PRACOWNICY
PRACOWNI FOTOGRAFICZNEJ:****1966**

- Książka Tadeusza Maszczyńskiego *Historia dziejów Szydłowa* – kilkadziesiąt ilustracji cz.-białych.

1971

- Barbara Modrzejewska, Alojzy Oborny *Zbiory malarstwa polskiego* Katalog ten był pierwszym całościowym opracowaniem zbiorów malarstwa w kieleckim muzeum. Zamieszczono 9 reprodukcji barwnych oraz 119 cz.-białych wykonanych przez Henryka Pieczula.

1974

- Składanka do wystawy Henryka Pieczula *Zabytki województwa kieleckiego*, do której zdjęcia wykonał sam autor.

1975

- Katalog towarzyszący wystawie *Ikonoografia zabytków Kielecczyny w malarstwie do 1944 r.* opracowany przez Mariana Rumina. Był pierwszym wydawnictwem zajmującym się problemem dokumentacji zabytków architektury w malarstwie. Bogato ilustrowany złożony z 174 reprodukcji cz.-białych, do których zdjęcia wykonał Henryk Pieczul.

1978

- Katalog Wiesławy Ozdoby-Kosierkiewicz *Portret Sarmacki ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, Henryk Pieczul wykonał 64 reprodukcje.

1981

- Łukasz Kossowki *Inspiracje sztuką Japonii w malarstwie i grafice polskich modernistów*, część ilustracyjna autorstwa Pieczula katalogu zawiera 100 reprodukcji (w tym 5 barwnych).
- *Greckie malarstwo pejzażowe ze zbiorów Pinakoteki Narodowej w Atenach* – 32 reprodukcje autorstwa H. Pieczula.

1982

- Ryszard de Latour *Broń katalog zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, pozycja książkowa, bogato ilustrowana zamieszcza 239 fotografii broni i jej detali. Wysoką jakość ilustracji zapewnił Henryk Pieczul. Katalog otrzymał wyróżnienie w dziale prac publikowanych i I nagrodę w eliminacjach wojewódzkich konkursu na muzealne wydarzenie roku 1982. Nagrodę otrzymał Ryszard de Latour i Henryk Pieczul.
- *Pałac w Kielcach* przewodnik opracowany przez Janusza Kuczyńskiego i Alojzego Obornego. Książka zawierała 101 ilustracji cz.-białych i 10 barwnych.

1983

- Kazimiera Zapała *Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego*. W tekście zamieszczono 42 fotografie cz.-białe wewnątrz przewodnika i 10 barwnych na okładce. Fotografie wykonał Henryk Pieczul i Jan Siudowski.

1985

- Katalog Łukasza Kossowskiego *Pejzaże Wojciecha Weissa* towarzyszący wystawie czasowej. W wydawnictwie tym zamieszczono 160 reprodukcji obrazów Weissa wykonanych przez Henryka Pieczula.

1986

- Wiesława Ozdoba-Kosierkiewicz *Grafika polska. Katalog zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*. 80 ilustracji towarzyszy tej pozycji, wykonał je Henryk Pieczul.

1989

- Katalog *Zbigniew Kurkowski. Malarstwo* opracowany przez Elżbietę Jezewską ilustrowany przez reprodukcje Henryka Pieczula.
- Katalog do wystawy *Spoleczność Żydowska w Kielcach*, do którego Henryk Pieczul wykonał 28 reprodukcji cz.-białych. Komisarzem wystawy i autorem katalogu był Krzysztof Urbański.

1991

- Anna Kwaśnik-Gliwińska *Tkaniny Katalog zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach* starannie wydany i bogato ilustrowany. Zawiera 112 ilustracji cz.-białych i 15 barwnych autorstwa Henryka Pieczula.

1992

- Katalog grafiki *Stefan Mrożewski ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*, opracowany przez Martę Samek zawierał 55 reprodukcji wykonanych przez Honoratę Miklaszewską z negatywów Henryka Pieczula.

1995

- *Broń myśliwska XVI-XIX w. ze zbiorów Lwowskiego Muzeum Historycznego* Katalog redagowany przez R. de Latour zawierał 43 fotografie cz.-białe, 115 barwnych wykonanych przez Honoratę Miklaszewską i Pawła Suchanka.

1996

- Kazimiera Zapałowa *Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego w Kielcach* przewodnik. Starannie dobrane ilustracje, (wśród których wyróżniają się archiwalne zdjęcia pochodzące m.in. z daru Moniki Żeromskiej).

1997

- Katalog wystawy. *Krajobrazy Kielecczyny na dawnej fotografii* z tekstem Pawła Króla i 60 fotografiami wykonanymi przez Pawła Suchanka.
- *Fajans europejski XIX i XX wieku ze zbiorów Wojciecha Kowalskiego i Muzeum Narodowego w Kielcach*. Katalog wystawy w opracowaniu Anny Kwaśnik-Gliwińskiej. 21 zdjęć cz.-białych wykonał P. Suchanek i Aleksandra Mrochen.

1999

- Katalog R. de Latour i J. Głównki *Broń europejska i wschodnia ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach* 151 fotografii cz.-białych i kolorowych wykonał Paweł Suchanek przy współpracy z Honoratą Miklaszewską.

2000

- *Ornamenta Ecclesiae. Sztuka sakralna diecezji kieleckiej* – katalog wystawy przygotowanej pod kierunkiem Krzysztofa Myślińskiego. 396 fotografii kolorowych i cz.-białych zostały wykonane przy współpracy Pawła Suchanka i Honoraty Miklaszewskiej. Katalog zawiera fotografie z zakresu malarstwa, rzeźby, złotnictwa i tkanin.

2001

- *Henryk Czarnecki* katalog do wystawy monograficznej opracowany przez Iwonę Rajkowską 100 fotografii kolorowych i cz.-białych do katalogu wykonał Paweł Suchanek.
- *Józef Deskur Fantazji tysiąc i jedna* katalog wystawy monograficznej przygotowany przez Małgorzatę Gorzelak zawierał 62 fotografie cz.-białe.

Z negatywów Pawła Suchanka i Henryka Pieczuła pozytywy wykonała Honorata Miklaszewska.

2002

- *Marian Czapla w 30 lecie pracy twórczej*. Katalog do wystawy wydany przez Fundację Polskiej Sztuki Nowoczesnej. 78 fotografii kolorowej wykonał Paweł Suchanek.

2003

- Anna Kwaśnik-Gliwińska *Szkło europejskie XVII-XX wieku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach*. 120 fotografii cz.-białych i 45 kolorowych wykonał Paweł Suchanek przy współpracy Honoraty Miklaszewskiej.

2004

- *Malarstwo polskie i europejskie rzemiosło artystyczne Galeria Muzeum Narodowego w Kielcach*; 105 fotografii kolorowej wykonał Paweł Suchanek.
- *Bolesław Cetner – malarstwo Budzą nas kolory* katalog wystawy opracowany przez Elżbietę Jeżewską ilustrowało 16 fotografii wykonanych przez Pawła Suchanka.
- Katalog autorski Adama Wolskiego, do którego 283 fotografie wykonał Paweł Suchanek.
- Album *Sentymentalne Kielce* z tekstem Krzysztofa Urbańskiego zawiera 209 ilustracji w sepii.

2005

- *Sztuka Kielecczyny po 1945 roku ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach i Biura Wystaw Artystycznych w Kielcach* opracowany przez Iwonę Rajkowską i Mariana Rumina. Katalog zawiera 151 ilustracji wykonanych przez Pawła Suchanka i 130 fotografii cz.-białych z negatywów Henryka Pieczuła i Pawła Suchanka, realizacja Honorata Miklaszewskiego.

2006

- *Motywy mitologiczne w sztukach plastycznych ze zbiorów Muzeum Pałacu w Wilanowie i Muzeum Narodowego w Kielcach* pod red. Anny Kwaśnik-Gliwińskiej, opr. plast. Waldemar Oleszczak (pałac)
- Katalog wystawy *Gwiazdozbiór, czyli Sienkiewicz a środowisko artystyczne* opracowała Małgorzata Gorzelak, 76 zdjęć kolorowych do katalogu wykonał Paweł Suchanek i 117 pozytywów cz.-białych wykonała Honorata Miklaszewska.

2007

- Katalog *Pasja zbierania Kolekcja Ryszarda Z Janiaka* opracowany przez Ryszarda de Latour, A. Kwaśnik-Gliwińską katalog opatrzone 357 ilustracjami broni, 302 ilustracjami srebra i tkanin oraz 46 fotografiami malarstwa. Ilustracje wykonał Paweł Suchanek.
- Katalog wystawy *Wojskowe busole polowe...* opracowała Anna Lewicka, 82 fotografie wykonał Paweł Suchanek.

2008

- Katalog *Donatorzy Muzeum Narodowego w Kielcach* pod redakcją Joanny Mielcarskiej-Kaczmarczyk, katalog opatrzone 536 ilustracjami przedstawiającymi dary donatorów. Fotografie wykonał Paweł Suchanek i Honorata Miklaszewska.
- Katalog *Najcenniejsze zabytki Muzeum Narodowego w Kielcach* pod redakcją Anny Kwaśnik-Gliwińskiej, zawiera 729 ilustracji wykonanych przez Pawła Suchanka i Honoratę Miklaszewską.

Oprócz wymienionych wcześniej fotografii zamieszczonych w katalogach, przewodnikach, informatorach, folderach, broszurach Pracownia Fotograficzna MNKi wykonywała wszystkie fotografie do wydawanych przez Muzeum *Roczników*, *Raportów* i książek edukacyjnych.

OSOBY ZATRUDNIONE W PRACOWNI FOTOGRAFICZNEJ

Władysław Koterski-Spalski	1953-1962
Henryk Pieczul	1964-1989
Tomasz Kurowski	1967-1969
Zbigniew Stefański	1970-1974
Honorata Miklaszewska	1974-nadal
Jarosław Wnuczyński	1983-1987
Katarzyna Orlik	1989-1991
Paweł Suchanek	1989-nadal
Dagmara Głodowicz-Mazurek	2005-nadal

PHOTOGRAPHIC LAB

In 1913 at the Museum of the Polish Sightseeing Society a photographic section was created by a curator Szymon T. Włoszek. Its members were among others: Władysław Koterski-Spalski and Zdzisław Lenartowicz. And in 1916 it was they who set up a photographic lab. The effect of their work is 670 glass negatives kept in the museum archives. When in 1962 Władysław Koterski-Spalski retired, his post was given to Henryk Pieczul (1964-1989). From the years of his activity we have about 30 000 black and white negatives and colourful slides presenting museum exhibits, excavations and a wide range of ethnographic objects.

In 1967 there was an archive of negatives created and Tomasz Kurowski was in charge of its arrangement. Exhibits that were arriving to the museum were documented systematically. Since that time all „new-comers” have had a negative and two copies 7 x 9 cm that are pasted on catalogue cards in the museum departments.

In 1989 H. Pieczul left the job and his post is taken by Paweł Suchanek. A manager of the photographic lab became Honorata Miklaszewska.

Nowadays, photographic lab staff continue the work of their precursors. Moreover, they take photos of renovation works of museum exhibits, of the palace itself and in its surrounding and archive photographs from cultural events taking place in the museum.

Since 2004 only digital photographs have been taken. They have been also archived and kept on hard drives – it is the responsibility of Dagmara Głodowicz- Mazurek.

The effect of work of personnel employed in the photographic lab were also some temporary exhibitions, among others: *the First Polish Photography Exhibition* in 1933. Four years later artistic photographs by M. Kietlińska were presented. In 1974 *Historic Buildings in Kielce Voivodeship. Landscapes of Kielce Region in Old Photographs 1912-1939* were shown. In 2005 a new exhibition *In Old Kielce Town* was presented. Thousands of photographs were shown there.

It is worth mentioning that museum catalogues, „Annuals”, „Reports”, guidebooks and many other publications were illustrated by photographs taken by our photographers. In 2004 a beautiful album *Sentimental Kielce* was published– it includes reproductions of museum photographs made by Honorata Miklaszewska.

At present, the archive of negatives has 46 200 black and white negatives, 6 800 colourful negatives, more than 3 000 colourful slides and about 30 000 digital photographs.